

УДК 002.2:821.161.2Франко]"187/191":025.2(477-25)НБУ

Галина Неліна,
головний бібліотекар відділу
рідкісних і цінних книг
НБУ ім. Ярослава Мудрого

Прижиттєві видання Івана Франка у фондах Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого

У статті надано книгознавчу інформацію щодо прижиттєвих видань Івана Франка, розглянуто низку його творів — прозових, поетичних, наукових, публіцистичних, виданих в Україні та поза її межами, які зберігаються у фондах НБУ ім. Ярослава Мудрого. Особливу увагу приділено внеску Івана Франка у світову культуру.

Ключові слова: НБУ ім. Ярослава Мудрого, Франко, книгознавство, прижиттєві видання, наукові твори, проза, поетичні твори.

У фондах Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого зберігаються прижиттєві видання багатьох видатних діячів науки й культури, зокрема у фонді відділу рідкісних і цінних видань виявлено низку прижиттєвих видань українського письменника, драматурга, вченого, громадського діяча Івана Франка, надрукованих в Україні та поза її межами.

Актуальність дослідження зумовлена процесами духовного й культурного відродження початку XXI століття, в яких творча спадщина І. Франка відіграє вагомий роль у соціально-політичному контексті державотворення.

Мета статті — розглянути прижиттєві видання І. Франка з фонду відділу рідкісних і цінних книг НБУ ім. Ярослава Мудрого.

Прижиттєві видання І. Франка висвітлюють різноманітні грані його літературних і наукових інтересів та є доволі цікавими у книгознавчому аспекті. За стилем письменник належить до найвизначніших реалістів української літератури, хоча творити розпочав у натуралістичній манері. Як мовознавець І. Франко є автором низки праць, у котрих обстоював єдину українську літературну мову, вироблену на наддніпрянських діалектах і збагачену західноукраїнськими говірковими елементами. У царині фольклору й етнографії зібрав чимало автентичного матеріалу.

Доробок І. Франка становлять понад 100 прозових творів — оповідань, повістей і романів. Перший великий непоетичний твір Івана Франка — **"Петрії й Довбушуки"** (1916) [19] (перша редакція — 1875 р.), із підзаголовком "Оповідання в 2 ч." В американському виданні представлено другу редакцію твору. Перша частина книжки складається з 11 розділів, друга — з 12-ти. Завершує оповідь Postscriptum, датований автором: "Писано 10—12 падолиста, 1912" (Тут

і далі в лапках частину відомостей наведено за орфографією оригіналу. — Г. Н.). Примірник — у вторинній складеній палітурці (картон, обклеєний папером рудого кольору; кутки ледеринові); лінійні розміри — 19,8 × 12 см. Корінець — ледериновий, потертий. Висота кодексу — 1 см; обріз зі слідами зафарбовування. Фронтиспіс — на титульному аркуші; фігурна заставка — на титульному аркуші. Штамп "Бібліотека Українського робітничого клубу в Нью-Йорку" розміщено у нижній частині титульного аркуша й на 226-й сторінці.

В історичній повісті **"Захар Беркут : образ громадського життя Карпатської Русі в XIII віці"** [15] основному текстові передують авторська передмова до першого видання: "Повість історична, се не історія... Дієві особи зрештою вдумані, місцевість списана по можливості вірно. Львів, дня 1. Грудня 1882". Згодом письменник зазначав, що "випускаючи в світ "Захара Беркута" другим виданем двадцять літ по виході першого видання я обмежуюсь на виправленню язика відповідно до того поступу, який зробила наша літературна мова протягом сих двадцятьох літ. Криворівня, 1. серпня 1902". Примірник — у вторинній цілісній палітурці зі шкірозамінника чорного кольору; лінійні розміри — 18,4 × 11,4 см. Корінець становить одне ціле з палітуркою. Висота кодексу — 1,2 см. Фігурна заставка — на титульному аркуші з логотипом видавничої організації; фігурна кінцівка — на останній сторінці. Штамп "Державна бібліотека України" розміщено на титульному аркуші й на 17-й сторінці. На звороті титульного аркуша зазначено "З друкарні Наукового тов. ім. Шевченка під зарядом К. Беднарського".

Найбільшої слави І. Франко зажив як поет. Архів поетичних творів, зібраний за 20 років його творчості, — збірка **"З вершин і низин"** (1887) [14]. Це перше

видання автора, що складається з шести розділів: De profundis ("З глибини"), "Профілі й маски", "Сонети", "Галицькі образки" тощо. Перші чотири розділи поділяються на цикли. Примірник у вторинній власницькій палітурці є неповним: титульний аркуш й останню сторінку втрачено під час користування книгою; назву, вихідні дані, інші відомості встановлено з інших джерел. На авантитулі зазначено: "Посвячую мойй любій дружині Ользі з Хоружинських ФРАНКО". Корінець становить одне ціле з палітуркою; лінійні розміри — 12,8 × 8,5 см. Висота кодексу — 1,13 см. Штамп "Національна парламентська бібліотека України" розміщено на авантитулі та 17-й сторінці.

Неоромантичну поему **"Мойсей"** (1905) [16] — філософський твір про минуле й майбутнє України й українців, розпочинає пролог, в якому автор звертається до власного народу. Письменник по-новому трактує проблему волі й рабства, переконливо доводячи, що духовне поневолення набагато страшніше за фізичне. Примірник — у вторинній складеній палітурці: картон, обклеєний цупким папером; на верхню частину палітурної кришки наклеєно першу сторінку обкладинки оригіналу; лінійні розміри — 21 × 13,7 см. Корінець — ледериновий, потертий. Висота кодексу — 0,8 см. Штамп Bibliothèque Ukrainienne Simon Petlura a Paris розміщено на форзаці, титульному аркуші, на 7-й, 41-й та 102-й сторінці. Штамп "Спілка Студентів України в Німеччині" розміщено на форзаці, титульному аркуші й на 59-й сторінці. Штамп "Державна ордена Трудового Червоного Прапора Республіканська Бібліотека УРСР ім. КПРС" — на титульному аркуші та 17-й сторінці. Відомості про друкарню зазначено на титульному аркуші.

Франкіяна в Новому Світі, зокрема в американських і канадських бібліотеках, налічує не одну сотню книжок: це й власне вірші та проза І. Франка — в оригіналі й перекладах, і дослідження його творчості. Книжки різні за роками й місцем видання. Особливо цінними є, зрозуміло, прижиттєві твори, зокрема невеличка книжечка **"Вибір поезій Івана Франка"** (1908) [12], на обкладинці якої зазначено "Ціна 12 центів". Надруковано її в місті Сейлем (або Салем), штат Массачусетс (США). У виданні зібрано 16 віршів, що є чи не найкращими зразками громадянської та інтимної лірики поета. Примірник — в обкладинці з цупкого паперу темно-жовтого кольору; лінійні розміри — 17,4 × 12,9 см. Висота кодексу — 0,2 см. Фронтиспіс — портрет автора з підписом "І. Франко". Фігурні заставки та кінцівки. Штамп "Національна парламентська бібліотека України" — на авантитулі та 17-й сторінці. Відомості про друкарню зазначено на титульному аркуші.

Перше видання невеличкої збірки **"В плен-ері"** (1899) [10] складається з філософського вірша "Мамо-природо!.." та двох оповідань — алегорично-імпресіоністичної "Щуки" й лірико-драматичного *Odi profanum vulgus* ("Ненавиджу низьку юрбу"). Збірка, якій притаманна філософічність, медитативність, соціальна насиченість, є прикладом характерного для І. Франка поєднання натуралізму й імпресіонізму. Примірник —

у вторинній бібліотечній палітурці; на верхню частину палітурної кришки наклеєно першу сторінку обкладинки оригіналу; лінійні розміри — 23,7 × 15,5 см. Висота кодексу — 0,2 см. Штамп "Державна бібліотека України" розміщено на авантитулі та 17-й сторінці. Власницький штамп "Бібліотека професора Орлика Петра Івановича" — на першій сторінці обкладинки оригіналу й титульному аркуші.

У прозових творах Івана Франка надзвичайно глибоко змальовано соціальне зло й моральний розклад "верхів" тогочасної Галичини. Збірка **"В поті чола : (вибір з оповідань)"** (1910) [11] містить уривки з семи прозових творів: 1. "Малий Мирон" (1879); 2. Schön-Schreiben (1879); 3. "Грицева шкільна наука" (1883); 4. "Лесишина челядь" (1876); 5. "Добрий заробок" (1881); 6. "До світла!" (1889); 7. "Під оборогом" (1905). Автором передмови "Прозові писання І. Франка в хронологічному порядку" є письменник, літературознавець, педагог і видавець, міністр освіти УНР (1919) А. Крушельницький, якому також належить біографічний нарис "Іван Франко". Примірник — у вторинній бібліотечній палітурці; на верхню частину палітурної кришки наклеєно першу сторінку обкладинки оригіналу; лінійні розміри — 19,9 × 14,8 см. Висота кодексу — 0,9 см. Штамп "Національна парламентська бібліотека України" розміщено на авантитулі та 17-й сторінці. На звороті титульного аркуша зазначено "З друкарні А. В. Кисілевського і спілки в Коломиї 1910 року."

І. Франка справедливо вважають одним із найкращих знавців слов'янської рукописної та стародрукованої книжки. Його текстологічні й книгознавчі студії, літературу до яких він збирав упродовж життя, збагатили вітчизняну науку.

Цикл **"Староруські оповідання. Справоздане : з діяльності Т-ва "Просвіта" : за час від 1 січ. 1898 до 31 груд. 1899"** (1900) [20] містить "Передне слово" та вісім самостійних творів: 1. "Оповідання про смертну трубу і чотири скриньки"; 2. "Оповідання про однорічних царів"; 3. "Оповідання про царя Агея"; 4. "Оповідання про лакомого опікуна"; 5. "Оповідання про половчина"; 6. "Оповідання про чоловіка, що позичав Богу"; 7. "Оповідання про розбійника Флавіана"; 8. "Оповідання про каменяра Евлогія". Представлені у збірці твори письменник класифікує так: перші два як перекладені з грецької, а ще два — як такі, що були складені русинами перед монгольським нападом. У передньому слові автор наголошує на концептуальній засаді, що "нам усім, і письменним, і неписьменним, годиться знати нашу бувальщину, знати те, що думали, як боролися і як дивилися на світ наші пради".

Примірник — у вторинній бібліотечній палітурці; на верхню частину палітурної кришки наклеєно першу сторінку обкладинки оригіналу; лінійні розміри — 18,3 × 12,7 см. Висота кодексу — 0,3 см. Штамп "Державна бібліотека України" розміщено на видавничій обкладинці та на 17-й сторінці. Штамп "Читальня Просвіти. Belfield, N. D. [м. Белфілд, штат Північна Дакота]" — на видавничій обкладинці. Відомості про друкарню зазначено на обкладинці.

Унікальна п'ятитомна збірка **"Апокрифи і легенди з українських рукописів"**, що їх (як зазначено на титульних аркушах) "зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко" — монументальне, єдине донині дослідження, яке вирізняється на тлі подібних богословських розвідок. Це за життя автора її визнано найвагомішою у слов'янській науці як за обсягом матеріалу, так і щодо наукового рівня. На думку Б. Якимовича, доктора історичних наук, доцента Львівського національного університету, "якби І. Франко не створив більше нічого, а лише видав ці п'ять томів, він мав би право вважатися одним із найфаховіших українських літературознавців" [22].

У фонді відділу рідкісних і цінних видань, на жаль, є тільки три томи з п'яти. У книжці **"Апокрифи і легенди з українських рукописів. Т. 2 : Апокрифи новозавітні ; А. Апокрифічні Євангелія"** (1899) [1] текст розбито на десять розділів: I. "Пророцтва про Ісуса"; II. "Ісусові родичі"; III. "Ісусове різдво"; IV. "Ісусові дитячі літа"; V. "Ісусове хрещення і покаяння"; VI. "Ісус учитель і чудотворець"; VII. "Ісусові муки і смерть"; VIII. "Ісусів прихід до пекла, воскресення і вознесення"; IX. "Вороги і приятелі Ісусові"; X. "Смерть Марії Богородиці".

Текст книжки **"Апокрифи і легенди з українських рукописів. Т. 3 : Апокрифи новозавітні ; Б. Апокрифічні діяння апостолів"** (1902) [2] розпочато з Codex arosyphus, що складається з чотирьох частин: I. Zweck und Plan der Sammlung (Мета і план збірки); II. Inhalt des ersten Bandes. Die Apokryphen des alten Testaments (Зміст першого тому. Апокрифи Старого Завіту); III. Inhalt des zweiten Bandes. Die apokryphen Evangelien (Зміст другого тому. Апокрифічні Євангелія); IV. Band III. Die apokryphen Apostelgeschichten (Том III. Апокрифічні діяння апостолів). Основний текст складається з 12 розділів: I. "Реєстри апостолів"; II. "Оповідання про ап. Петра"; III. "Оповідання про сьв. Павла"; IV. "Оповідання про сьв. Івана Богослова"; V. "Оповідання про сьв. Тому"; VI. "Оповідання про сьв. Андрія"; VII. "Оповідання про сьв. Матвія"; VIII. "Оповідання про сьв. Филипа"; IX. "Оповідання про Якова брата Господнього"; X. "Оповідання про інших апостолів"; XI. "Оповідання про євангелістів Марка і Луку"; XII. "Оповідання про апостольських учеників".

В останній із книжок п'ятитомника, які має у своєму фонді відділ рідкісних і цінних книг, **"Апокрифи і легенди з українських рукописів. Т. 4 : Апокрифи есхатологічні"** (1906) [3] уміщено матеріали есхатологічного характеру: повчання й настанови, церковні та єретичні тексти про обряди й загробне життя, пророцтва про очікуваний "кінець світу". Основний текст складається з чотирьох розділів: I. "Катехізми на апокрифічні теми"; II. "Апокаліпси про празники і обряди"; III. "Апокаліпси про загробне життя"; IV. "Апокаліпси про кінець світа", а також з додатків і поправок до них. Усі примірники — у власницьких складених палітурках; лінійні розміри — 23,2 × 15,9 см. Корінці — ледеринові, потерті. Різняться тільки висотою кодексів: 2-й та 4-й томи — по 2 см, 3-й том — 1,7 см; є каптали коричневого

кольору. Фігурні кінцівки. Штампи "Київська обласна бібліотека ім. ВКП(б)" розміщено на титульних аркушах й на 17-х сторінках. На контритулах зазначено: "З друкарні Наукового тов. ім. Шевченка під зарядом К. Беднарського".

У 80-х роках XIX ст. І. Франко дістав визнання як один із провідних українських критиків. Його перу належать книги та статті про поточний літературний процес і найважливіші явища національної культури. **"Жіноча неволя в руських піснях народних"** (1883) [13] — одна з перших публікацій щодо емансипаційних проблем, в якій І. Франко досліджує причини соціальної незахищеності українського жіноцтва й економічні корені залежності жінки. Примірник — у видавничій обкладинці сірого кольору; лінійні розміри — 24 × 13,5 см. Висота кодексу — 0,5 см. Фігурні заставки — на титульному аркуші. Штамп "Національна парламентська бібліотека України" — на титульному аркуші та 17-й сторінці; власницький штамп "Геофіль Грушкевич ц. к. професорь гимн. въ Коломыйи" — на титульному аркуші. На обкладинці зазначено "Цѣна 35 кр. а. в.". Відомості про друкарню вміщено на видавничій обкладинці та титульному аркуші.

У збірнику **"Молода Україна. Ч. 1 : Провідні ідеї й епізоди"** (1910) [17] уміщено літературний огляд і політичну публіцистику. Працю **"З останніх десятиліть XIX в."** (1901) присвячено творчості молодих тоді В. Стефаніка, О. Кобилянської, М. Черемшини, М. Коцюбинського, Лесі Українки та ін. Полемічний матеріал **"Між своїми"** (1896—1897), що складається з чотирьох невеличких статей, віддзеркалює стосунки між представниками української нації по обидва боки Збруча. Примірник — у вторинній власницькій палітурці; лінійні розміри — 18,8 × 11,5 см. Висота кодексу — 1,4 см. Фігурні кінцівки. Штамп "Перша Українська Бібліотека у Києві" розміщено на титульному аркуші. Штамп "Державна республіканська бібліотека УРСР" — на звороті шмуцтитулу, на 3-й та на 17-й сторінках.

У найбільшій історико-літературній праці **"Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р."** (1910) [18] І. Франко розглянув історію української літератури як невід'ємну частину історії України у різні періоди: від запровадження християнства в Київській Русі, феодальної роздробленості, Галицько-Волинського князівства, литовсько-польського періоду й до кінця XIX ст. Модерні літературні напрями автор трактував із позиції психологічної методології та національної специфіки, як органічний елемент світової літератури. Книжка містить основну частину — дослідження, що складається з 47 розділів; завершують видання "Додатки" і "Показчик імен і річий". Примірник — у вторинній власницькій картонній складеній палітурці; лінійні розміри — 19,5 × 11,9 см. Збереглася видавничя обкладинка з цупкого паперу з логотипом видавництва. Корінець — шкіряний, із написом "911. Іван Франко. Нарис історії українсько-руської літератури" у верхній частині та блінтовим тисненням. Фронтиспіс — із фотографічним портретом автора, під яким уміщено напис "Знято в фотографіч-

нім закладі Е. Тшемеского дня 30, цвітня 1910." Нижче більшими літерами: "Іван Франко.". Плюр — між вклесним аркушем із портретом і титульною сторінкою. Лінійні заставки; фігурні та лінійні кінцівки. Штамп "Національна парламентська бібліотека України" — на звороті фронтиспісу, на титульному аркуші та на 17-й сторінці.

У творчому доробку Івана Франка чимало перекладених ним творів — від казок для дітей до наукових праць. У невеличкій за обсягом книжці "**Розвій географічних поглядів**" (1901) [9] на титульному аркуші зазначено "Із англійського переклад Др. Іван Франко". У передмові зауважено, що це переклад одного з розділів (Chapter 2 Geography) популярної наприкінці XIX — на початку XX ст. книги A History of the Warfare of Science with Theology in Christendom ("Історія війни науки з теологією в християнському світі") (1896) Ендрю Діксона Вайта — американського дипломата та історика, одного із засновників, а згодом президента (1865) Корнелльського університету (Cornell University, штат Нью-Йорк, США). Готуючи працю до друку, І. Франко концептуально застосував творчий підхід до перекладу, що, відповідно, зумовило й методичний підхід: "Подаючи отсе перекладом <...> ми дозволяємо собі вкорочувати або доповнювати декуди цитати <...>; вкорочувати там, де автор покликає ся на застарілі вже в науці книжки або на такі спеціально англійські видання, яких у нас ледви чи доведеть ся кому бачити, а які легко заступити иньшими; доповнювати там, де нам відомі новійші, кращі праці про дану тему". Примірник — у вторинній бібліотечній палітурці; на верхню частину палітурної кришки наклеєно першу сторінку обкладинки оригіналу; лінійні розміри — 24 × 13,5 см. Висота кодексу — 0,3 см. На видавничій обкладинці та титульному аркуші вміщено логотип видавництва "Видавничка спілка". Штамп "Національна парламентська бібліотека України" — на титульному аркуші та 17-й сторінці. Відомості про друкарню зазначено на видавничій обкладинці й титульному аркуші. На звороті титульного аркуша зазначено "З друкарні Наукового тов. ім. Шевченка під зарядом К. Беднарського".

Своїми незвичайно розмаїтими за тематикою й жанрами творами письменник збагатив скарбницю української літератури як частини світової культури. Всі прижиттєві твори І. Франка, що зберігаються у фонді рідкісних і цінних книг НБУ ім. Ярослава Мудрого, мають статус "книжкова пам'ятка" і потребують додаткового вивчення та осмислення в книгознавчому аспекті.

Список використаних літератури та джерел

1. *Апокрифи* і легенди з українських рукописів / зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко = Codex apocryphus e manuscriptis ukraino-russicis collectus / opera dr. Joannis Franko. — У Львові : накладом Наукового т-ва імені Шевченка, 1899. — Т. 2 : Апокрифи новозавітні. А. Апокрифічні Євангелія = Vol. II : Evangelia apocrypha. — [4], LXXVIII, 443 с. — (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури / видає Археогр. коміс. Наук. т-ва ім. Шевченка ; т. 2 = Monumenta linguae nesnon litterarum ukraino-russicarum (ruthenicarum) / a collegio archaeographico Societatis scientiarum Ševčenkianae edita ; vol. 2). — На авантитулі: Пам'ятки українсько-руської мови і літератури ; 2. — Частина тексту: пол., старослов. — Імен. покажч.: с. 421—436.
2. *Апокрифи* і легенди з українських рукописів / зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко = Codex apocryphus e manuscriptis ukraino-russicis collectus / opera dr. Joannis Franko. — У Львові : накладом Наукового т-ва ім. Шевченка, 1902. — Т. 3 : Апокрифи новозавітні. Б. Апокрифічні діяння апостолів = Vol. 3. : Acta apostolorum apocrypha. — [4], М, LXVIII, 360 с. — (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури / видає Археогр. коміс. Наук. т-ва ім. Шевченка ; том III = Monumenta linguae nesnon litterarum ukraino-russicarum (Ruthenicarum) / a collegio archaeographico Societatis scientiarum Ševčenkianae edita ; vol. 3). — На авантитулі: Пам'ятки українсько-руської мови і літератури ; 3. — Частина тексту: старослов., нім. — Покажч. письменників і творів, наведених у 2-му і 3-му томах "Пам'яток": с. 325—350.
3. *Апокрифи* і легенди з українських рукописів / зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко = Codex apocryphus e manuscriptis ukraino-russicis collectus / opera Dr. Joannis Franko. — У Львові : накладом Наук. Т-ва ім. Шевченка, 1906. — Т. 4 : Апокрифи есхатологічні. = Vol. 4 : Apocalypses apocryphas continens. — XLVII, 524 с. — (Пам'ятки українсько-руської мови і літератури / видає Археогр. коміс. Наук. Т-ва ім. Шевченка ; т. 4 = Monumenta linguae nesnon litterarum ukraino-russicarum (Ruthenicarum) / a collegio archaeographico Societatis scientiarum Ševčenkianae edita ; vol. 4). — Частина тексту: старослов., нім. — На авантитулі: Пам'ятки українсько-руської мови і літератури ; 4. — I. Покажчик творів цитованих у примітках і нотах: с. 473—478. — II. Покажчик імен власних і географічних: с. 479—488. — III. Покажчик рідких і неясних слів: с. 489—515.
4. *Басс І. І.* Іван Франко : життєвий і творчий шлях / І. І. Басс, А. А. Каспрук ; [відп. ред. Б. А. Деркач] ; АН УРСР, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. — Київ : Наук. думка, 1983. — 454, [1] с. : іл., [1] арк. портр. — Покажч. імен: с. 446—453. — Бібліогр. у підрядк. прим.
5. *Єфремов С. О.* Іван Франко: критич.-біогр. нарис / Акад. С. Єфремов. — Вид. 2-ге, з дод. — [Київ] : СЛОВО, 1926. — 254, [2] с.
6. *Крушельницький А.* Іван Франко : [Молоді літа] / А. Крушельницький. — Львів : Накладом Т-ва "Просвіта" : [З друк. Вид. Спілки "Діло"], 1928. — 46, [1] с. — (Видання Товариства "Просвіта" ; Ч. 733) (Життя і знання. Бібліотека).
7. *Марковський М.* Іван Франко : спроба його літературної характеристики / М. Марковський. — Київ : Вид-во журн. "Шлях", 1918. — 24, [2] с.
8. *Панасенко Т. М.* Іван Франко / Т. Панасенко. — Харків : Фоліо, 2009. — 121, [1] с. — (Знамениті українці). — Авт. на обкл. не зазнач. — Сер. засн. у 2009 р.
9. *Уайт А. Д.* Розвій географічних поглядів / Андрю Діксон Уайт ; із англ. переклад Др. Іван Франко. — У Львові : З друк. Наук. Т-ва ім. Шевченка, 1901. — 52, [4] с. — (Літературно-наукова бібліотека / відповідає за ред. В. Гнатюк ; ч. 23).
10. *Франко І. Я.* В плен-єрі : вірші і проза Івана Франка. — У Львові : Накладом ред. "Літературно-наукового вістника" : З друк. Наук. Т-ва ім. Шевченка, 1899. — 36 с. — Зміст: Мамо природо! ; Щука ; Odi profanum vulgus.
11. *Франко І. Я.* В поті чола : (вибір з оповідань) / Іван Франко ; передне слово написав А. Крушельницький. — Коломия : Вид. Філії т-ва "Учительська громада", 1910. — XV, I, 83 с. — (Вибрані твори українського письменства; 4). — Зміст зазначено на с. I другої пагі-

- нації. — *Зміст*: Малий Мирон (1879); Schön Schreiben (1879); Грицева шкільна наука (1883); Лесишина челядь (1876); Добрий заробок (1881); До світла (1889); Під оборогом (1905).
12. *Франко І. Я.* Вибір поезій Івана Франка. З портретом. — Salem, Mass. : Накладом друк. М. Галька і Г. Лесюка, 1908. — 32, [2] с., [1] арк. портр. — *Зміст*: Народе мій; Каменярі; На суді; Привид; Гімн; Не люди наші вороги; Фантастичні думи; В шинку; По бурхливим океані; У цариці; Земле моя; Чого являєшся мені; Сонет; На ріках вавилонських; Жінки руські; Не пора.
  13. *Франко І. Я.* Жіноча неволя в руських піснях народних. — У Львові : Накладом ред. "Зорі" ; 3 друк. Т-ва ім. Шевченка, 1883. — 50 с.
  14. *Франко І. Я.* [3 вершин і низин : збірник поезій Івана Франка]. — [Львів, 1887]. — [2], 251, [1] с. — *Зміст*: Гімн; Веснянки; Христос і хрест; Журавлі; Жидівські мелодії; Молодому другові; Пісня і праця; Думи пролетарія; Ідеалісти; Всюди нівечить ся правда; Беркут; Супокій; Ляхам; Сонети; В ночі; Каменярі; Не пора; Ідилія; Панські жарти. — Бібліогр. опис складено за обкладинкою.
  15. *Франко І. Я.* Захар Беркут : образ громад. життя Карпат. Руси в XIII віці / Іван Франко. — У Львові : Накладом Укр.-Рус. Вид. Спілки, 1902. — 224 с.
  16. *Франко І. Я.* Мойсей : поема. — Львів : 3 друк. Наук. Т-ва ім. Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1905. — 102 с. — Накладом авт. — 3 фонду Української б-ки ім. С. Петлюри в Парижі.
  17. *Франко І. Я.* Молода Україна / Іван Франко. — У Львові : Накладом Укр.-Рус. Видавн. Спілки, 1910. — Ч. 1 : Провідні ідеї й епізоди. — VI, 142, [1] с. — (Писання Івана Франка ; 4).
  18. *Франко І. Я.* Нарис історії українсько-руської літератури : до 1890 р. / написав Іван Франко. — У Львові : Накладом Укр.-рус. Вид. Спілки, 1910. — V, [1], [2], 444 с., [1] арк. портр. — (Писання Івана Франка ; 1). — Додатки: с. 376—386. — Показч. імен: с. 387—444.
  19. *Франко І. Я.* Петрії й Довбушуки : оповідання : в 2 ч. / Іван Франко. — 2-ге вид. — Скрантон, ПА : Вид-во Просвіт. коміс. Рус. Нар. Союзу, 1916. — 230, [2] с. : портр.
  20. *Франко І. Я.* Староруські оповідання. Справоздане : з діяльності Т-ва "Просвіта" : за час від 1 січ. 1898 до 31 груд. 1899 / вибрав і переповів Іван Франко. — У Львові : Друк. Наук. т-ва ім. Шевченка, 1900. — 70 с.
  21. *Якимів Д.* Іван Франко : біогр.-літ. нарис в другі роковини його смерті / Д. Якимів. — Філадельфія : Накладом Просвітно Драм. Т-ва ім. І. Франка, 1918. — 44, [1] с.
  22. *Якимович Б.* Іван Франко — видавець: книгознавчі та джерелознавчі аспекти / Богдан Якимович. — Львів : Вид. центр ЛНУ імені І. Франка, 2006. — 691 с.

В статтє изложена книговедческая информация о прижизненных изданиях Ивана Франко, рассмотрен ряд его произведений — прозаических, поэтических, научных, публицистических, изданные в Украине и за ее пределами, которые хранятся в фондах НБУ им. Ярослава Мудрого. Особое внимание уделено вкладу Ивана Франко в мировую культуру.

The article contains bibliographical information on the Ivan Franko's lifetime editions. Ivan Franko's prosaic, poetic, scientific, publicist of his works — published in Ukraine and abroad — were considered in the presented material. All of them are stored in Yaroslav Mudryi National Library of Ukraine. Particular attention has given to Ivan Franko's contribution to world culture.

Надійшла до редакції 10 жовтня 2018 року

УДК 050.489:796](477.54-25)"1922/1929"

Юлія Сазонова,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач кафедри журналістики
Українського гуманітарного інституту

Журнал "Вестник физической культуры" (1922—1929) як епохальне явище в історії харківської спортивної журналістики

У статті розглянуто визначний харківський журнал 1920—1930-х рр. "Вестник физической культуры", передумови його створення та місце у спортивній журналістиці Харкова. Окреслено еволюцію часопису в різні роки, проаналізовано його контент, проведено типологічний аналіз за такими параметрами: періодичність, наклад, формат, ціна, проблемно-тематичний діапазон, жанрова парадигма, зворотна комунікація з авторами та читачами; розглянуто діяльність провідних авторів часопису й визначено його конституційні домінанти.

Ключові слова: спортивна преса, журнал, "Вестник физической культуры", спорт, рубрика, автура, жанр, тематичний діапазон.

Актуальність матеріалу зумовлена тим, що в українському журналістикознавстві досі ґрунтовно не досліджено харківську спортивну пресу 1920—1930-х рр. та її найвизначніших репрезентантів. Водночас спортивна періодика УСРР 1922—39-х рр. — це

найпомітніший період в історії вітчизняної журналістики, тому аналіз спортивної преси Харкова, що мала столичний статус, а отже, слугувала взірцем для наслідування й давала поштовх для розвитку аналогічних видань в інших регіонах республіки, набуває